

Станковић Гордана*

<https://orcid.org/0009-0009-8363-0609>

Ђорац Санда**

<https://orcid.org/0000-0003-1902-7628>

УДК: 343.55:343.85

Прегледни рад

DOI: 10.5937/ptp2603074S

Примљено: 26. новембар 2025.

Одобрено за објаву: 27. април 2026.

Странице: 70–85

СПАЈАЊЕ ПАРНИЦА ЗА ЗАШТИТУ ОД НАСИЉА У ПОРОДИЦИ

АПСТРАКТ: Активна процесна легитимација у циљу заштите од насиља у породици припада члану породице који је био жртва насиља у породици, законском заступнику жртве насиља, органу старатељства, као органу за заштиту породице, и јавном тужиоцу, као државном органу. Поступак за заштиту од насиља у породици може да буде и официјелно покренут. С обзиром на то да различити тужиоци могу да покрену парницу за заштиту од насиља против истог туженог који се насилнички понашао, поставило се питање да ли је могуће спајање покренутих парница за заштиту од насиља у породици, посебно оних које су покренули жртва насиља и јавни тужилац да би се заједничким расправљањем, извиђањем и одлучивањем у спојеним поступцима ефикасно одредила једна или више мера за заштиту од насиља у породици и остварила не само ефикасна заштита жртве насиља већ и економичност и правна сигурност.

Кључне речи: *насиље у породици, систем заштите од насиља, посебан парнични поступак за заштиту од насиља у породици, јавни тужилац као странка у функционалном смислу, спајање парница за заштиту од насиља.*

*Редовни професор у пензији, Универзитет у Нишу, Правни факултет, Ниш, Србија, имејл: gordanastankovic10@gmail.com

**Ванредни професор, Универзитет у Крагујевцу, Правни факултет, Крагујевац, Србија, имејл: scorac@jura.kg.ac.rs

© 2026 by the authors. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

1. Увод

Насиље у породици представља штетан и опасан друштвени феномен и „фактор слабења породице и друштва као целине“ (Поњавић, 2012, стр. 146). Оно је општи друштвени проблем који се јавља у свим државама без обзира на то што насиље у породици није увек очигледно и видљиво, будући да се често дешава унутар најинтимнијих кругова, међу најближим лицима. Ова негативна друштвена појава, која може да има облик физичког, психичког, сексуалног или економског вида насиља у породици, као и облик недозвољеног понашања, због начина одвијања породичног живота (иза *затворених врата*), дуго је одређивана као лично и унутарпородично питање, а не као недозвољени акт који захтева интервенцију државе у циљу његовог спречавања и заштите жртве насиља у породици (Костић, 2006, стр. 236).

Систем заштите од насиља у породици обухвата заштиту у оквирима Кривичног законика (2005), којим је одредбом чл. 194 предвиђено посебно кривично дело *Насиље у породици*, Закона о спречавању насиља у породици (2016), у којем је одредбом чл. 17, ст. 2 предвиђено изрицање хитних мера, и Породичног закона (2005, у даљем тексту ПЗ), који је регулисао насиље у породици као породичноправни феномен и предвидео материјалноправне и процесне норме.

2. Поступак у парници за заштиту од насиља у породици

Одредбама ПЗ-а (2005) предвиђена је породичноправна заштита од насиља у породици нормирањем посебног парничног поступака за заштиту од насиља у породици (чл. 283–289) у којем се примењују правила прописана за све посебне парничне поступке за решавање породичноправних спорова (чл. 201–208)¹ и општа правила Закона о парничном поступку (2011, у даљем тексту ЗПП), с обзиром на то да су посебни парнични поступци фрагментарно регулисани у виду одступања од опште цивилне процедуре.

¹ У одредбама ПЗ-а (2005), којима се уређују посебни парнични поступци у породичним стварима, изостала је пажљива стручна редакција законског текста, која се, пре свега, односи на неразликовање грађанскоправног спора и парнице јер то нису синоними. У процесној литератури наводи се да у насловима десетог дела законског текста, у којем су регулисани посебни породични парнични поступци, у одељцима другог, трећег, четвртог, петог, шестог и седмог одељка, иако је у питању поступак у парницама у којима се решавају породичноправни спорови, погрешно је написано *поступак у спору* уместо *поступак у парници* (Станковић, 2025, стр. 5).

Поступак за заштиту од насиља у породици специфичан је по својој правној природи јер суд пружа заштитничку помоћ жртви насиља у породици и изриче породичноправне санкције учиниоцу насиља, а не решава грађанскоправни спор, који је редовно повод парници, с обзиром на то да у случају насиља у породици не постоји класичан грађанскоправни спор за који је карактеристично неслагање страна у једном правном односу у погледу њихових права и обавеза и њихов сукоб интереса (Станковић & Боранијашевић, 2023, стр. 598).

Поступак у парници за заштиту од насиља у породици покреће се тужбом овлашћених лица или органа или по службеној дужности. Ове парнице могу да се воде самостално или придружено уз поступак у другим породичноправним стварима. Придружени, адхезиони поступак за заштиту од насиља у породици могу да покрену странке и суд по службеној дужности.

Активна легитимација у парницама за заштиту од насиља у породици у којој се захтева одређивање мере заштите од насиља (ПЗ, 2005, чл. 198) или продужење трајања временски ограничене мере заштите коју је суд одредио омогућава да овај поступак може да покрене члан породице према коме је насиље извршено, његов законски заступник, јавни тужилац и орган старатељства (ПЗ, 2005, чл. 284, ст. 2). Да би се заштитила жртва породичног насиља, законодавац је предвидео широк круг лица и органа којима је призната активна процесна легитимација јер се насиље у породици не третира као лични проблем жртве насиља у породици, већ као друштвени проблем и феномен.² У овом посебном парничном поступку дете има активну процесну легитимацију кад оно покреће поступак ради сопствене заштите од насиља. Дете као странку у парници заступа његов законски заступник. Законски заступник лица под старатељством према коме је насиље извршено, јавни тужилац и орган старатељства имају положај странке у функционалном смислу. У парницама које они покрећу против учиниоца насиља у породици дете или жртва насиља нема положај странке јер је парнични поступак заснован на двостраначкој шеми.

У литератури се указује да је, због потребе да се жртви насиља у породици и без њене иницијативе пружи судска заштита, проширена активна процесна легитимација и на јавно тужилаштво, као државни орган, и на орган старатељства, као орган заштите породице и лица која

² Поступак за престанак мере заштите од насиља може покренути искључиво члан породице против кога је мера одређена.

уживају посебну друштвену заштиту, да би се спречило да жртва насиља, због страха од насилника, уопште не покрене судски поступак или да од њега невољно одустане под притиском починиоца насиља у породици (Драшкић, 2016, стр. 629).

Поступак у парницама за заштиту од насиља у породици може да буде покренут и по службеној дужности као адхезиони поступак уз поступак који је покренут тужбом активно процесно легитимисане странке (Станковић & Боранијашевић, 2020, стр. 598). У официјелно покренутом поступку за заштиту детета од насиља у породици, дете нема процесни положај странке, јер је оно тада *притајена* или *прикривена* странка (Станковић, 1997, стр. 113) пошто је поступак покренут у интересу детета и његове заштите.

Суд може да изрекне предложене мере заштите од насиља не само према родитељу као тужиоцу који је подигао тужбу ради личне заштите од насиља у породици већ и према његовом малолетном детету које није означено као странка у иницијалној парничној радњи а које је присуствовало акту насиља у породици као пасивна жртва насиља процењујући степен угрожености тужиоца – родитеља и његовог детета и показујући *нулту толеранцију* на испољено психичко насиље да би се не само отклониле последице насилног догађаја већ и да би се деловало превентивно ради спречавања понављања насилног понашања туженог и евентуално настанка тежих последица (в. пресуду Врховног суда, Рев. 2015/25, 27. фебруар 2025). Суд је дужан да по службеној дужности оцени да ли је у циљу обезбеђивања целисходне и потпуне заштите од насиља у породици потребно да покрене официјелни адхезиони поступак и да мерама породичноправне заштите буде обухваћено и малолетно дете које је присуствовало психичком или/и физичком насиљу које је тужени извршио према родитељу као тужиоцу, чиме је нарушено и душевно здравље и спокојство детета. Суд је дужан да о томе прибави стручно мишљење надлежног органа старатељства у циљу заштите права малолетног детета, а не само родитеља као жртве насиља. Иако малолетно дете није у тужби означено као странка, нити је родитељ као законски заступник детета или као заступник члана породице који трпи насиље тужбом захтевао изрицање мера заштите и према детету, суд може да закључи да је дете било посредна жртва насиља. У адхезионо покренутом парничном поступку суд *ex offio* одређује предмет парнице, формулише захтев за пресуду и у складу са својим истражним овлашћењима прикупља неопходан процесни материјал (Станковић & Боранијашевић, 2023, стр. 595).

Уколико орган старатељства није покренуо поступак за заштиту од насиља у породици, у поступку који су покренули други овлашћени субјекти или суд по службеној дужности, он може да се јави као помоћни орган суда, кад по налогу суда пружа суду помоћ у прибављању потребних доказа, и као специфични вештак, кад даје своје мишљење о сврсисходности тражене мере заштите од насиља у породици (Станковић, 1984, стр. 74–89).

Тужба којом се тражи одређивање мере за заштиту од насиља по правилу има кондемпнаторни карактер кад се захтева осуда на чинидбу јер тужилац захтева да се изрекне одређена мера којом ће се наложити туженом да нешто учини, да нешто трпи или да се уздржи од неког чињења. Исту природу има и тужба којом се захтева продужење већ изречене мере. Тужба може да има и преображајно-кондемпнаторну природу ако се захтева да се туженом ускрати вршење неког права, и истовремено захтева да нешто учини, нешто трпи или да се уздржи од неког чињења. Преображајна природа тужбе испољава се у захтеву тужиоца за престанак пресудом одређене мере.

Поступак у парницама за заштиту од насиља у породици заснован је на специфичном одступању од фундаменталних процесних принципа опште парничне процедуре.

Начело официјелности у парницама за заштиту од насиља у породици омогућава суду да покрене официјелни адхезиони поступак и да прошири обим породичноправне заштите и преко граница захтева који су поставиле странке. Омогућава му да у поступку примени императивне норме, чиме се уклањају све оне процесне баријере које произлазе из везаности суда за страначке диспозиције (Станковић, 2006, стр. 490). Стога од оцене суда зависи и одлука о изрицању једне или више мера за заштиту од насиља у породици.

Одступање од начела диспозиције, због императивне правне природе породичноправних норми, као и у другим посебним породичним парничним поступцима, манифестује се у ограничењу слободе странака да диспонирају својим процесним овлашћењима и предузимању оних парничних радњи које представљају недозвољено располагање захтевима. У овим парницама суд није везан границама тужбеног захтева који је у тужби формулисала активно процесно легитимисана странка. Он може одредити и меру заштите од насиља у породици која није тражена ако оцени да се таквом мером заштита најбоље постиже.

Одступања од општих процесних начела постоје и у погледу методских процесних начела. Иако и у овим парницама важи расправно

начело по коме су странке дужне да пруже суду процесни материјал неопходан за одлучивање, у овим парницама примењује се и истражно начело због когентне природе породичноправних норми, дужности суда да пружа посебну правну заштиту одређеним категоријама лица и његовој дужности да води рачуна о интересу малолетне деце. Суд у овим парницама може утврђивати чињенице и када оне нису међу странкама спорне, а може и самостално истраживати чињенице које ниједна странка није изнела (ПЗ, 2005, чл. 205). Исто тако, суд може да изводи и доказе које ниједна од странака није предложила. Примена истражног начела у овим парницама изазива низ специфичности у доказном поступку (Палачковић, 2024, стр. 30).

У парницама које се воде поводом насиља у породици начело хитности у поступању суда доминира у циљу спречавања даље ескалације породичног насиља и заштите жртве. Начело хитности у овим парницама операционализовано је тако што је прописана нарочита хитност у поступању (ПЗ, 2005, чл. 285), што је предвиђено да се тужба не доставља туженом на одговор, што је суд дужан да закаже и одржи рочиште у року од осам дана од дана када је тужба примљена у суду, што је суд дужан да поступак спроведе на највише два рочишта јер је потребно да се од насиља у породици ефикасно заштити жртва насиља у породици (ПЗ, 2005, чл. 204, ст. 1 и 3) и што је другостепени суд дужан да донесе одлуку у року од 15 дана од дана када му је достављена жалба (ПЗ, 2005, чл. 285, ст. 2 и 3), односно списи правне ствари од стране првостепеног суда. Прописани кратки рокови предвиђени за предузимање парничних радњи треба да омогуће ефикасно поступање суда и неодложну заштиту жртве насиља.

Одступање од основних процесних начела у овим парницама манифестује се кроз законом предвиђено искључење опште јавности у циљу заштите приватног живота странака. Општа јавност је искључена и подаци из судских списа представљају службену тајну коју су сви учесници у поступку дужни да чувају.

У поступку у парницама за заштиту од насиља у породици који се води ради заштите детета треба да буде обезбеђено независно заступање детета кад постоји колизија интереса између детета и његовог законског заступника. Суд је дужан да детету постави привременог заступника кад утврди да га његов законски заступник не заступа на одговарајући начин.

Пресуда којом се усваја тужбени захтев или коју суд доноси по службеној дужности има осуђавни или преображајни карактер без обзира на то да ли је поступак у парницама за заштиту од насиља вођен као

самостални или као адхезиони поступак. Зависно од тога шта је тужбом тражено или о чему је суд одлучио по службеној дужности, диспозитив пресуде може да буде сложен.

О трошковима поступка суд одлучује водећи рачуна о разлозима правичности.

Пресуду у парницама за заштиту од насиља у породици суд доставља странкама. Суд је дужан да пресуду одмах достави и органу старатељства на чијој територији има пребивалиште односно боравиште члан породице према коме је насиље извршено и органу старатељства на чијој територији има пребивалиште односно боравиште члан породице против кога је мера заштите одређена. Орган старатељства дужан је да води евиденцију и документацију о лицима према којима је насиље извршено и о лицима против којих је одређена мера заштите у складу с прописима који регулишу поступак и начин евидентирања ових парница.

Жалба против пресуде којом се одређује или продужава мера заштите од насиља нема суспензивно дејство. Она не задржава извршење пресуде о одређивању или продужењу мере заштите од насиља у породици, осим ако суд не одлучи другачије.

3. Спајање парница за заштиту од насиља у породици

Иако спајање поступка у парницама за заштиту од насиља са другим парницама, по природи ствари, није изричито предвиђено одредбама посебног породичног парничног поступка, с обзиром на то да се у овом посебном парничном поступку супсидијарно примењују правила општег парничног поступка, могућно је да дође до спајања парница уколико постоје услови за њихово спајање. Парнице у којима се захтева заштита од насиља у породици спајају се ради једновременог извиђања, расправљања и одлучивања јер се на тај начин омогућава ефикасно поступање и ефикасна заштита жртве насиља у породици одређивањем мере или мера породичноправне заштите, смањењем трошкова поступка и постизањем правне сигурности.

Околност да је активна процесна легитимација призната широком кругу лица, омогућава да у поступку пред првостепеним судом дође до спајања покренутих парница. Пре свега, може да дође до спајања парница које су покренуте тужбом или противтужбом које су поднели чланови породице који себе сматрају жртвом насиља. У пракси се догађа често да супружници или ванбрачни партнери, пошто је дошло до конфликта због поремећених међусобних односа, сматрају да су жртве насиља и подижу

тужбе један против другог и захтевају заштиту од насиља у породици или у току покренуте парнице подижу противтужбу. Исто тако, парница која се води између члана породице према коме је насиље извршено и насилника може да се споји са парницом коју је против насилника покренуо јавни тужилац, као странка у функционалном смислу, поводом истог насилног понашања насилника према жртви породичног насиља без обзира на то да ли јавни тужилац који подиже тужбу изводи своје овлашћење према одредбама ПЗ-а (2005) или Закона о спречавању насиља у породици (2016). Могућно је и да се споји парница коју је покренуо Центар за социјални рад као орган старатељства у циљу заштите жртве насиља као њен активно процесно легитимисан законски заступник са парницом коју је евентуално покренуо јавни тужилац коме је била поднета пријава о насилном понашању према жртви породичног насиља.³

До спајања парничних поступака који се тичу насиља у породици може да дође и кад у току покренутог поступка за заштиту од насиља у породици тужбом суд покрене официјелни адхезиони поступак. Уколико је суд по службеној дужности, уз парницу коју је покренуо родитељ као жртва породичног насиља, покренуо официјелни адхезиони поступак у интересу заштите детета као пасивне жртве насиља по сазнању да је дете присуствовало догађају који представља физичко или вербално насиље у породици долази до спајања ових поступака одлуком суда.

Спајање парница ради заједничког извиђања, расправљања и одлучивања пред истим судом могуће је према одредбама општег парничног поступка ако су испуњени законом предвиђени услови.

Један од услова субјективне је природе – странке треба да буду исте у обе парнице или да исто лице буде у једној од страначких улога, без обзира на то што та процесна улога није иста у свакој парници. У парници за заштиту од насиља у породици субјективни услов испуњен је када се против истог лица као туженог воде две парнице поводом истог догађаја, од којих је једну покренуо тужилац који је жртва насиља, а другу основно јавно тужилаштво као странка у функционалном смислу које је законом овлашћено да против учиниоца насиља поднесе суду тужбу са захтевом за одређивање мера породичноправне заштите.

³ У судској пракси све чешћи су случајеви да надлежни јавни тужилац, осим кривичног гоњења, покреће и поступак за изрицање мера породичноправне заштите пред парничним судом и да захтева нпр. изрицање мере забране приближавања жртви породичног насиља или продужење те мере.

Спајање парница према одредбама ЗПП-а (2011) могуће је само ако је за све спојене парнице предвиђена иста врста поступка. У спојеним парницама које се воде у циљу заштите жртве насиља у породици иако су тужбе подигли жртва насиља у породици и јавни тужилац или орган старатељства иста су правила поступања. Спајањем парница омогућава се да се у спојеним парницама за заштиту од насиља у породици у којима су исте спорне чињенице изводе докази истим доказним средствима.

Од правила општег парничног поступка које предвиђа исту врсту поступка као услов за спајање парница у домену породичноправне заштите постоји одступање јер је у породичним посебним парничним поступцима законом дозвољено не само спајање различитих парничних поступака покренутих тужбом већ и њихово спајање са адхезионим поступцима у којима се поступа по различитим правилима посебних парничних поступака. Тако, на пример, могуће је да буду спојени бракоразводни поступак или патернитетски поступак са алиментационим поступком или да се са тим поступцима споји официјелни адхезиони поступак за заштиту од насиља у породици (Станковић & Боранијашевић, 2023, стр. 591).

У спојеним парницама за заштиту од насиља у породици суд поступа у колегијалном саставу; трочлано веће које чине један судија и двоје судија поротника, а у поступку по жалби одлучује веће састављено од троје судија (ЗПП, 2011, чл. 35 и 37). Суд поступа у спојеним парницама за заштиту од насиља у породици по правилима посебног парничног поступка предвиђеног за ове парнице.

С обзиром на то да првостепени суд у парницама за заштиту од насиља у породици може да одлучује о одређивању или продужењу мере заштите од насиља у породици, поставља се питање да ли може да дође до спајања парница ако је, на пример, јавни тужилац захтевао одређивање мере породичноправне заштите, а тужилац који је жртва насиља захтевао тужбом продужење већ изречене мере заштите од насиља у породици. Сматрамо да су у погледу услова предвиђених одредбама ЗПП-а (2011) испуњени услови за спајање парница и у случају да суд треба да одлучује о одређивању или продужењу мере заштите од насиља у породици с обзиром на то да су испуњени законски услови у погледу дозвољености спајања парница без обзира на то што су истакнути садржински различити тужбени захтеви.

Спајање парница је могућност, а не дужност парничног суда јер суд о томе одлучује из разлога целисходности и по службеној дужности. Предлог за спајање парница може да потиче и од једне од странака. О

спајању парница, без обзира на то да ли је до тога дошло по службеној дужности или на предлог странке, суд доноси посебно решење (Бодирога, 2022, стр. 324). Решење о спајању парница суд може да донесе у току припремног поступка и у фази главне расправе. Ово решење је по својој правној природи решење о управљању поступком. Против решења о спајању парница није дозвољена жалба.

О спајању парница суд може да одлучи на расправном рочишту или ван рочишта за главну расправу. Приликом одлучивања о спајању поступка суд је дужан да води рачуна о томе у којој је фази свака од парница које се спајају, те ће зависно од целисходности, одлучити о томе с обзиром на то да начело хитности има приоритет у односу на економичност.

Спојене парнице ради заједничког расправљања и одлучивања не губе своју самосталност тако да су и даље независне и самосталне једна од друге, јер свака од спојених парница има свој посебан предмет.⁴ Спајањем парница не мења се стварна и месна надлежност суда, може се евентуално променити судија који је по годишњем распореду суђења био задужен да реши конкретни спор у једној од покренутих парница. По правилу, суд одлучује да се парница која је касније покренута или у којој је поступак касније почео да тече спаја са парницом која је раније покренута. Након тога, сви поднесци и записници у уписнику воде се под истим бројем, бројем под којим је заведен старији предмет.

Спајање парница не доводи до супарничарства нити повлачи примену одредбе о заједничком пуномоћнику за пријем писмена и заједничком законском заступнику за пријем писмена јер није у питању супарничарска заједница. Осим тога, спајање парница не изазива ни објективну кумулацију тужбених захтева јер је свака од спојених парница покренута посебном тужбом у којој могу да буду кумулирани захтеви за пресуду.

Тужиоци из спојених парница за заштиту од насиља у породици самостално предузимају парничне радње које производе дејство у парници коју су они покренули. Чињенични наводи могу да буду идентични или различити иако је у питању исти догађај зависно од врсте мере за спречавање насиља која се тужбом захтева. Доказна средства

⁴ Иако је посредни предмет спојених парница исти (извршено насиље у породици), непосредни предмет парнице, тј. захтев за пресуду може да буде различит јер се у иницијалној парничној радњи захтева изрицање различитих мера породичноправне заштите (в., на пример, Станковић & Боранијашевић, 2023, стр. 54).

која тужиоци из спојених парница нуде могу да буду иста или различита. Тужилац који је жртва породичног насиља може да буде саслушан као сведок у парници коју је покренуо јавни тужилац јер он у њој није странка.

Кад су парнице спојене ради заједничког одлучивања, суд одлучује, зависно од резултата спроведеног поступка. Употребљени термин *може* у одредби чл. 328 ЗПП-а (2011) значи да суд није дужан да донесе пресуду којом ће одлучити о тужбеним захтевима из спојених парница. Одлука суда о спајању парница увек зависи од његове оцене целисходности и економичности.

Пресуда коју суд доноси у спојеним парницама, без обзира на то да ли су покренуте тужбом или официјелно у адхезионом поступку, може имати један или више диспозитива у зависности од садржине тужбеног захтева члана породице према коме је насиље извршено, тужбеног захтева јавног тужиоца односно органа старатељства или од одлуке суда да у официјелном адхезионом поступку заштити дете као пасивну жртву насиља и у његовом интересу.

Код спајања парница за заштиту од насиља у породици суд може донети једну заједничку пресуду којом ће изрећи једну исту меру породичноправне заштите, комбинацију више мера или све тражене и потребне мере предвиђене законом у циљу пружања ефикасне и ефективне заштите жртви или жртвама насиља у породици. Доношењем једне одлуке у спојеним парницама које се воде поводом насиља у породици изрицањем мера породичноправне заштите против истог туженог поводом истог догађаја у коме је дошло до насиља у породици у којима се у улози тужиоца јавља тужилац као жртва насиља односно основно јавно тужилаштво или орган старатељства као странка у функционалном смислу, отклања се опасност да буду донете пресуде са противречним образложењем чиме би била угрожена правна сигурност.

Доношење заједничке одлуке којом се у спојеним парницама за заштиту од насиља она пружа јесте могућност која зависи од конкретне ситуације и одлуке суда. Уколико је у обе парнице захтевана иста мера заштите од насиља, пресуда којом се усваја тужбени захтев може да буде истоветно формулисана у обе парнице. Ако је једна од странака у спојеним парницама захтевала изрицање више мера породичноправне заштите од насиља, диспозитив заједничке пресуде биће, по природи ствари, различит.

Решења која се односе на накнаду парничних трошкова у овим спојеним парницама биће различита јер су у питању садржински различити акцесорни кондемпнаторни захтеви о којима суд одлучује по посебним

правилима. Јавни тужилац као странка има право на накнаду трошкова, али не и право на награду (Станковић, 2024, стр. 526), док тужилац који је жртва насиља у породици има право на накнаду потребних парничних трошкова, у које спада и награда пуномоћнику за заступање (Станковић, 2024, стр. 508). По истим правилима по којима се одређује накнада тужиоцу, као жртви насиља, одређује се и накнада парничних трошкова органу старатељства као странци у функционалном смислу с обзиром на то да је Центар за социјални рад, као орган заштите породице, правно лице.

У погледу изјављивања правних лекова, кад је у спојеним парницама одлучено једном, заједничком пресудом, свака парница је и даље самостална јер се правним леком напада одлука која је донета о појединачном тужбеном захтеву који је истакнут у појединој парници. Рокови за жалбу самостално теку за сваку странку од момента достављања пресуде.

Одлука донета у спојеним парницама за заштиту од насиља у породици може се побијати редовним и ванредним правним лековима. ПЗ (2005) одредбом чл. 288 прописује да жалба не задржава извршење пресуде о одређивању или продужењу мере заштите од насиља у породици. Против одлуке која је донета у спојеним парницама за заштиту од насиља у породици општа ревизија је дозвољена, што произлази из одредбе чл. 208 ПЗ-а (2005).

4. Закључно разматрање

Породичним законом установљен је систем породичноправне заштите од насиља у породици којим су предвиђене мере заштите од насиља у породици и нормиран је и посебан поступак у парници за заштиту од насиља у породици. Улогу процесних актера који могу да покрену наведени посебан поступак закон је наменио члану породице према којем је насиље извршено, јавном тужиоцу и органу старатељства. Овај поступак, у интересу заштите детета може да буде покренут и као официјелни адхезиони поступак.

С обзиром на то да је законодавац широко одредио активну процесну легитимацију, као и да поступак може да буде покренут и по службеној дужности у циљу заштите детета, у раду су посебно изложене и коментарисане одредбе о спајању парница за заштиту од насиља у породици по захтеву члана породице према коме је насиље извршено. У овим парницама у улози тужиоца активно су процесно легитимисани субјекти, док је у официјелно покренутом адхезионом поступку прикривена странка дете које је било пасивна жртва насиља.

Правила општег парничног поступка омогућавају да се у јединствени поступак ради заједничког извиђања, расправљања и одлучивања споје наведене парнице у којима се у улози туженог налази лице које је извршило насиље у породици под условом да се не одуговлачи поступак. У обе парнице поступа исти месно надлежан суд у истом, колегијалном саставу. За спојене парнице прописана су иста правила поступања, мада је у парницама које се воде поводом породичних спорова спајање парница могуће и када су поступци и правила поступања различити. О спајању парница одлучује суд, зависно од оцене целисходности, ефикасности и економичности, а овом радњом управљања поступком концентрише се процесна грађа, обезбеђује се целисходно поступање, процесна економија, ефикасна правна заштита и правна сигурност јер се избегава да исте одлуке о истом акту насиља буду различито образложене.

Изјава о непостојању сукоба интереса

Аутори изјављују да немају сукоб интереса.

Доприноси аутора

Концептуализација, Г. С.; методологија, Г. С. и С. Ћ.; формална анализа, Г. С. и С. Ћ.; писање – израда оригиналног рукописа, Г. С. и С. Ћ.; писање – преглед и уређивање, С. Ћ. Сви аутори су прочитали и сагласили се са објављеном верзијом рада.

Финансирање

Рад је резултат научноистраживачког рада аутора Санде Ћорац у оквиру Програма истраживања Правног факултета Универзитета у Крагујевцу за 2026. годину, који се финансира из средстава Министарства науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије.

Изјава о доступности података

Оригинални доприноси представљени у раду укључени су у сам рукопис/додатни материјал, а додатна питања могу се упутити одговарајућем ауторима.

Информисани пристанак свих учесника у истраживању / одобрење надлежног одбора

Није применљиво.

Станковић Гордана

University of Niš, Faculty of Law, Niš, Serbia

Ђорац Санда

University of Kragujevac, Faculty of Law, Kragujevac, Serbia

JOINDER OF ACTIONS FOR PROTECTION AGAINST DOMESTIC VIOLENCE

ABSTRACT: Active legitimation for the purpose of protection against domestic violence belongs to the family member who was a victim of domestic violence, the legal representative of the victim of violence, the guardianship authority, as the authority for family protection, and the public prosecutor, as a state authority. The procedure for protection from domestic violence can also be initiated ex-officio. Given that different plaintiffs can initiate a lawsuit for protection against violence against the same defendant who behaved violently, the question arises whether it is possible to join the initiated lawsuits for protection against domestic violence, especially those initiated by the victim of violence and the public prosecutor, in order to effectively determine one or more measures for protection against domestic violence through joint discussion, investigation and decision-making in the joint procedures and achieve not only effective protection of the victim of violence, but also cost-effectiveness and legal certainty.

Keywords: *domestic violence, system of protection against violence, special litigation procedure for protection against domestic violence, public prosecutor as a party in a functional sense, joinder of actions for protection against violence.*

Литература

1. Бодирога, Н. (2022). *Парнични поступак*. Београд: Правни факултет Универзитета у Београду
2. Драшкић, М. (2016). *Коментар Породичног закона*. Београд: Службени гласник

3. Костић, М. (2006). Насиље у породици – две методе судске заштите У: Станковић, Г. (уред.), *Новине у породичном законодавству* (стр. 235–254). Ниш: Правни факултет Универзитета у Нишу
4. Кривични законик. *Службени гласник РС*, бр. 85/05, 88/05 – испр., 107/05 – испр., 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14, 94/16, 35/19 и 94/24
5. Палачковић, Д. (2024). Слободно судијско уверење у парничним поступцима у вези са породичним односима У: Јашарбеговић, А. (уред.), *Зборник радова Дани породичног права* (стр. 28–47). Мостар: Правни факултет Универзитета „Џемал Биједић“
6. Поњавић, З. (2012). Одговорност државе за насиље у породици према Конвенцији о људским правима У: Панов, С., Јањић Комар М., & Шкулић, М. (уред.), *Насиље у породици : зборник радова са Научног скупа* (стр. 146–163). Београд: Правни факултет Универзитета, Центар за издаваштво и информисање
7. Породични закон. *Службени гласник РС*, бр. 18/05, 72/11 – др. закон и 6/15
8. Станковић, Г., & Боранијашевић, В. (2020). *Грађанско процесно право*. Ниш: Свен
9. Станковић, Г., & Боранијашевић, В. (2023). *Грађанско процесно право*. Београд: Службени гласник
10. Станковић, Г. (1984). Процесни положај органа старатељства у грађанском судском поступку У: *Сарадња суда и органа старатељства у примени нових породичних закона* (стр. 74–89). Београд: Институт за правне и друштвене науке Правног факултета
11. Станковић, Г. (1997). Процесни положај детета у парничном поступку У: Вучковић Шаховић, Н. (уред.), *Права детета у свету и Југославији* (стр. 111–116). Београд: Београдски центар за људска права
12. Станковић, Г. (2006). Основна начела посебних парничних поступака у породичним стварима: У: Поњавић, З. (уред.) *Ново породично законодавство : зборник са саветовања* (стр. 481–498). Крагујевац: Правни факултет, Центар за породично право
13. Станковић, Г. (2024). *Коментар Закона о парничном поступку (1. издање)*, Београд: Службени гласник
14. Станковић, Г. (2025). Терминолошке грешке у судским одлукама у парницама за решавање породичних спорова. *Избор судске праксе*, 33(3), стр. 5–11

15. Закон о парничном поступку. *Службени гласник РС*, бр. 72/11, 49/13 – одлука УС, 74/13 – одлука УС, 55/14, 87/18, 18/20 и 10/23 – др. закон
16. Закон о спречавању насиља у породици. *Службени гласник РС*, бр. 94/16 и 10/23 – др. закон